

байках, адже саме вони є одним з найкращих засобів пізнання людських відносин і характерів. Він доводить, що кожна людина-особистість, яка має право на висловлювання своїх думок, почуттів і відстоювання власних інтересів.

Одна з найвідоміших байок Г. Сковороди «Бджола та Шершень» у формі діалогу між персонажами розкриває одвічну тему суперечності між трудовим способом життя й паразитичним існуванням. Образи Бджоли й Шершня алегоричні: Бджола — «герб мудрої людини, яка в природженому тілі трудиться», а Шершень — «образ людей, які живуть крадіжкою чужого й родилися на те тільки, щоб їсти й пити». Бджола бачить своє щастя лише в «сродній праці», тобто праці за покликанням: *«Нам незрівнянно більша втіха збирати мед, ніж споживати. До цього ми народжені»*. Шершень цього збагнути не може й зарозуміло наділяє Бджолу такими характеристиками: *«ти така дурна», «багато у вас голів, та безглузді»*[1, с. 172].

Праця повинна стати для людини природною потребою і «найсолідшою поживою», лише тоді праця «потрібне робить неважким, а важке — непотрібним». У «силі» байки автор бачить щастя людини в «природженому ділі», що є справді «найсолідшим бенкетом».

Філософ з повагою ставився до праці, яка є сенсом життя людини, тобто є «сродною» для неї. Проте кожна людина має внутрішню «сродність» лише до певного виду діяльності, тому він розкриває основи щасливого життя на прикладах простих істин людського буття, пошуком яких займався постійно.

Філософія Г.С. Сковороди є прекрасним прикладом існування філософії українського духу як динамічної, здатної до розвитку і постійного вдосконалення оригінальної системи поглядів, ідеалів, вірувань, надій, любові, честі, совісті, гідності і порядності; вона є своєрідним пошуком і визначенням українським народом свого місця в суспільно-історичному процесі, закликком до гуманізму і «сродної» людській природі дії.

Література

1. Сковорода Григорій. Повна академічна збірка творів / За ред. проф. Леоніда Ушкалова. – Харків – Едмонтон – Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських Студій, 2011. – 1400 с.

2. Горський В. С. Історія української філософії: навч. посібник. / В.С. Горський. – [4-е вид., доп.]. — К.: Наукова думка, 2001. — 376 с.

Цегельська М. С., студентка

*Науковий керівник – Князь Т. М., канд. філол. наук, доцент
Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва*

ІДЕЯ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Постать Григорія Савича Сковороди добре znana і водночас – невичерпно загадкова, унікальна, національно характерна. Класична, у розумінні «чіткості, виразності, зрілості вияву специфічних ознак, ментальних особливостей феномена української філософії», вона незмінно привертає увагу фахівців у галузі філології, психології, філософії тощо[1, с. 51].

Розглядаючи різні грані творчості Г. Сковороди, надзвичайно цікаво поміркувати над тим, як філософ представляв рівність між людьми різного

соціального стану. Григорій Сковорода вважав, що шлях до ідеального суспільства пролягає через серце людини, її мораль, самовиховання, творчу працю. Філософ осмислює сутність людини з побутового досвіду, яскравого фольклорного надбання народної мудрості.

Григорій Сковорода палко відстоює рівність між людьми, право кожного незалежно від соціального становища на щастя, свободу, вважаючи свободу найвищим досягненням людини. Яскравим відображення його ідей може слугувати сатиричний вірш «Всякому місту – звичай і права», що був створений 1758-1759 рр., коли автор перебував у панському маєтку в ролі вчителя-слуги і пильно придивлявся до життя селян-кріпаків, гостро реагував на жорстоке поводження з ними.

Основною ідеєю вірша є нищівне висміювання і засудження моральних вад тогочасного суспільного життя: спосіб життя, інтереси і прагнення поміщиків і купців; тлумачення чиновниками законів із вигодою для себе, їхнє «крючководерство»; «чинодралів» і віршомазів-панегіристів, які прислужництвом і підлабузництвом прагнули здобути високі посади, що давали добрі прибутки.

Григорій Сковорода сатирично викриває і заперечує весь тогочасний лад як антилюдяний і аморальний; підносить розум та чисте сумління, контрастно протиставляючи їх тогочасному соціальному і побутовому злу. Поет представляє й осміює грішників, що не живуть за своїм покликанням і ганьблять інших: це жадібний поміщик, лихвар, брехливі купець і юрист, підлабузник-сластолюбець. Особливу увагу звертаємо на останню строфу, що передає ідейну спрямованість сатиричного твору. Потворному життю представників кріпосницького суспільства Г. Сковорода протиставляє свій морально-етичний ідеал, ідеал мудрої людини, яка знає справжню ціну життя і має «совість, как чистый хрусталь».

Вияв громадянської мужності поета в період посилення кріпацтва, оспівування волі як найбільшого багатства людини репрезентовано у поезії «Delibertate». Показовим є прославлення у цьому вірші Богдана Хмельницького як «батька вольності», як вірного сина українського народу. Таким чином, найбільшою радістю, яка повинна належати людині, є її свобода. Подібний лозунг за часів поступового наступу кріпосництва був дуже своєчасним і завбачливим. У протиставленні золота і свободи, на думку Григорія Сковороди, безперечно перемагає свобода.

Отже, рівність між людьми, право кожного на щастя, волю, свободу є основними ідеями у житті й творчості Григорія Сковороди.

Література

1. Бичко А. Концентрично-бароковий контекст української філософії: феномен Сковороди / А. Бичко, І. Бичко // Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність : зб. наук. праць. – Київ : Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, 2003. – С. 51.

2. Сковорода Г. С. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / Г. С. Сковорода ; [упоряд., автор вступ. ст. та комент. І. В. Іваньо]. – Київ : Наук. думка, 1983.